Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (девети състав)

11 юни 2020 година*

„Преюдициално запитване — Данък върху добавената стойност (ДДС) — Директива 2006/112/ЕО — Член 2, параграф 1, буква в) — Приложно поле — Облагаеми сделки — Възмездна доставка на услуги — Неустойка, платена за неспазване на минималния срок на обвързаност с договор от страна на клиентите — Квалификация“

По дело C-43/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (Данъчен арбитражен съд (Административен арбитражен център), Португалия) с акт от 2 януари 2019 г., постъпил в Съда на 24 януари 2019 г., в рамките на производство по дело

Vodafone Portugal — Comunicações Pessoais, SA

срещу

Autoridade Tributária e Aduaneira,

СЪДЪТ (девети състав),

състоящ се от: S. Rodin, председател на състава, D. Šváby и K. Jürimäe (докладчик), съдии,

генерален адвокат: G. Pitruzzella,

секретар: M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 30 януари 2020 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за Vodafone Португалия — Comunicações Pessoais, SA, от S. Fernandes de Almeida, J. Lobato Heitor и A. Costa, advogados,

– за португалското правителство, от L. Inez Fernandes, T. Larsen, R. Campos Laires и P. Barros da Costa, в качеството на представители,

– за ирландското правителство, от J. Quaney и M. Browne, в качеството на представители, подпомагани от N. Travers, SC,

* Език на производството: португалски.

– за правителството на Обединеното кралство, от Z. Lavery, в качеството на представител, подпомагана от E. Mitrophanous, barrister,

– за Европейската комисия, първоначално от L. Lozano Palacios и A. Caeiros, а впоследствие от L. Lozano Palacios и I. Melo Sampaio, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, параграф 1, буква в), както и на членове 9, 24, 72 и 73 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7; наричана по-нататък „Директивата за ДДС“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Vodafone Portugal — Comunicações Pessoais, SA (наричано по-нататък „Vodafone“) и Autoridade Tributária e Aduaneira (Данъчен и митнически орган, Португалия) по повод обратното начисляване на данъка върху добавената стойност (ДДС) за ноември 2016 г.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съгласно член 2, параграф 1, буква в) от Директивата за ДДС на облагане с ДДС подлежи „доставката на услуги, извършвана възмездно на територията на държава членка от данъчнозадължено лице, действащо в това си качество“.

4 Член 9, параграф 1 от тази директива гласи:

„1. „Данъчнозадължено лице“ означава всяко лице, което извършва независима икономическа дейност на някое място, без значение от целите и резултатите от тази дейност.

Всяка дейност на производители, търговци или лица, предоставящи услуги, включително в областта на минното дело и земеделието, и дейностите на свободните професии се счита за „икономическа дейност“. Експлоатацията на материална и нематериална вещ с цел получаване на доход от нея на постоянна основа се счита по-специално за икономическа дейност“.

5 Член 24 от посочената директива предвижда:

„1. „Доставка на услуги“ означава всяка сделка, която не представлява доставка на стоки.

2. „Далекосъобщителни услуги“ са услугите, отнасящи се до преноса, излъчването или приемането на сигнали, думи, образи и звуци или информация от всякакво естество по кабелни, радио, оптични или други електромагнитни системи, включително свързаното с тях прехвърляне или отстъпване на правото да се използва капацитетът за такова пренасяне, излъчване, предаване или приемане, с включването на предоставянето на достъп до глобални информационни мрежи“.

6 Член 64, параграф 1 от същата директива предвижда:

„Когато води до последователни отчитания или плащания, доставката на стоки[...] или доставката на услуги се счита за завършена при изтичането на периодите, за които се отнасят тези отчитания или плащания“.

7 Текстът на член 72 от Директивата за ДДС гласи:

„За целите на настоящата директива „пазарна стойност“ означава пълната стойност, която, за да се получат съответните стоки или услуги в този момент, в който клиентът на същия пазарен етап, на който се извършва доставката на стоките или услугите, трябва да плати при условията на лоялна конкуренция на доставчика в пряка сделка на територията на държавата членка, в която доставката е облагаема.

Когато не може да бъде установена съпоставима доставка на стоки или услуги, „пазарна стойност“ означава следното:

1. по отношение на стоките — сумата, която е не по-малка от покупната цена на стоките или на подобни стоки, или при липсата на покупна цена — себестойността, определена по времето на доставката;

2. по отношение на услугите — сумата, която е не по-малка от пълната себестойност за данъчнозадълженото лице за предоставянето на услугата“.

8 Член 73 от тази директива предвижда:

„По отношение на доставката на стоки или услуги, различни от посочените в членове 74—77, данъчната основа включва всичко, което представлява насрещна престация, получена или която следва да бъде получена от доставчика срещу доставката, от клиента или трето лице, включително субсидии, пряко свързани с цената на доставката“.

Португалското право

Кодексът за ДДС

9 Съгласно член 1, параграф 1, буква а) от Código do Imposto sobre o Valor Acrescentado (Кодекс за данъка върху добавената стойност, наричан по-нататък „Кодексът за ДДС“) с ДДС се облагат доставките на стоки и услуги, извършени възмездно на територията на страната от данъчнозадължено лице, действащо в това качество.

10 Член 4, параграф 1 от Кодекса за ДДС предвижда, че като предоставяне на услуги се считат възмездните операции, които не представляват доставки, вътреобщностни покупки или внос на стоки.

11 Член 16, параграф 6, буква а) от Кодекса за ДДС гласи:

„Данъчната основа по предходния параграф не включва следните елементи:

а) лихвите върху разсрочено плащане за насрещната престация и сумите, получени под формата на присъдено обезщетение за пълно или частично неизпълнение на задължения“.

Закон за електронните съобщения

12 Lei n. 5/2004, das Comunicações electrónicas (Закон № 5/2004 за електронните съобщения) от 10 февруари 2004 г. (Diário da República I, серия I-A, бр. 34 от 10 февруари 2004 г.), изменен с Lei n. 15/2016 (Закон № 15/2016) от 17 юни 2016 г. (Diário da República, серия 1, бр. 115 от 17 юни 2016 г.) (наричан по-нататък „Законът за електронните съобщения“), предвижда в член 47, параграф 1 и параграф 2, буква c):

„1. Предприятията, предлагащи обществени съобщителни мрежи или обществено достъпни електронни съобщителни услуги, са длъжни да предоставят на обществеността, както и на лицето, което заяви намерение да сключи договор за доставка на предоставяните от тях услуги, подходяща, прозрачна, съпоставима и актуализирана информация за обичайните условия и условия за достъп и използване на услугите, които предоставят на крайните ползватели и на потребителите, като уточняват подробно своите цени и други такси, както и, евентуално, таксите за прекратяване на договорите.

2. За целите на прилагането на предходния параграф предприятията трябва да публикуват […] следната информация, която също трябва да е предоставена предварително на всяко лице, което възнамерява да сключи с тях договор за доставка на услуги:

[…]

c) редовните цени, като се посочват дължимите суми за всяка доставка на услуги и съдържанието на всеки елемент от цената, обхващащи по-специално:
   i) таксите за активиране на услугата, достъпа, използването и поддръжката;
   ii) подробна информация за прилаганите редовни отстъпки и специалните или специфичните тарифни системи, както и за евентуалните допълнителни такси;
   iii) разходите, свързани с наети крайни устройства или устройства, които стават собственост на клиента;
   iv) такси за прекратяването на договора, включително връщане на оборудване или санкции за предсрочно прекратяване по инициатива на абонатите“.

13 Член 48 от Закона за електронната търговия предвижда:

„1. Без да се накърнява законодателството, приложимо в областта на защитата на потребителите, предлагането на обществени съобщителни мрежи или обществено достъпни услуги за електронни съобщения е предмет на договор, който трябва да включва следната ясна, изчерпателна и леснодостъпна информация:

[...]

g) срок на договора и условия за продължаване, спиране и прекратяване на услугите и условия за продължаване, спиране и прекратяване на договора;

[...]

2. Информацията относно срока на договорите, включително условия за неговото подновяване и прекратяване, трябва да е ясна, видима, предоставена на траен носител и да съдържа следните данни:

a) евентуален срок на лоялност, чието съществуване зависи от предоставянето на предимство на потребителя, посочено и количествено определено, съчетано с финансиране на крайно оборудване, инсталиране и активиране на услугата или други промоционални условия;

b) евентуални такси, свързани с преносимостта на номера и други идентификатори;

c) евентуални такси, свързани с предсрочното прекратяване на договора по време на срока на лоялност по инициатива на абоната, по-специално поради възстановяване на разходите, свързани с финансирането на крайно оборудване, инсталиране и активиране на услугата или други промоционални условия.

[...]

4. Предприятията, предлагащи електронни съобщителни мрежи и/или услуги, не могат да се противопоставят на развалянето на договорите по инициатива на абонатите с мотива, че съществува срок на лоялност, или да изискват заплащане на каквито и да било такси за нарушаване на срока на лоялност, ако не разполагат с доказателство за волеизявлението на потребителя, посочено в предходния параграф.

[…]

11. В срока на лоялност таксите за абоната, свързани с прекратяване на договора по негова инициатива, не могат да надвишават разходите, които доставчикът е направил за инсталиране на операцията, като се забранява претендирането на каквато и да било насрещна престация под формата на обезщетение или компенсация.

12. Таксите за предсрочно прекратяване на договора със срок на лоялност по инициатива на абоната трябва да бъдат пропорционални на предоставеното му предимство, идентифицирано и количествено определено в договора, без да могат автоматично да съответстват на стойността на престациите, предоставени към датата на прекратяване на договора.

13. За целите на предходната разпоредба в случай на финансиране на крайно оборудване разходите се изчисляват съгласно приложимото законодателство, а в останалите случаи — не могат да бъдат по-високи от стойността на предоставеното предимство, което, съразмерно на определения срок на договора, трябва да бъде възстановено на дружеството — доставчик на услугата, към датата на влизане в сила на предсрочното прекратяване“.

14 Член 52-A от Закона за електронните съобщения, озаглавен „Спиране и прекратяване на услугата, предоставяна на абонати потребителите“, гласи:

„1. Когато става въпрос за предоставянето на услуги на абонатите, които са потребители, при неплащане на фактурата предприятията, предоставящи обществени съобщителни мрежи или обществено достъпни услуги за електронни съобщения, трябва да отправят предизвестие до потребителя, като му предоставят допълнителен срок за плащане от 30 дни, след което следва прекъсване на услугата и евентуално автоматично прекратяване на договора съгласно параграфи 3 и 7 съответно.

[…]

3. Предприятията, които предоставят обществени съобщителни мрежи или обществено достъпни електронни съобщителни услуги, са длъжни в срок от 10 дни след изтичане на допълнителния срок, предвиден в параграф 1, да спрат услугата за срок от 30 дни, при условие че след изтичане на този срок потребителят не е платил или не е сключил писмено споразумение за плащане с предприятието с оглед уреждането на дължимите суми.

[…]

7. След изтичане на 30-дневния срок на спиране, без потребителят да е извършил плащане на цялата сума на задължението или да е сключил писмено споразумение за плащане, договорът се счита за автоматично прекратен.

8. Предвиденото в предходния параграф прекратяване не е пречка за събиране на сума на основание неустойка или компенсация за прекратяване на договора в срока на лоялност съгласно условията и ограниченията, предвидени в разпоредбите на decreto-lei n.º 56/2010 (Декрет-закон № 56/2010) от 1 юни 2010 г. (Diário da República, серия 1, бр. 106 от 1 юни 2010 г.).

9. Неплащането на която и да е от сумите, договорени в споразумението за плащане, задължително води до прекратяване на договора с писмено споразумение до потребителя съгласно член 52, параграф 5, като се прилага разпоредбата в предходния параграф.

10. Неспазването на разпоредбите на настоящия член от предприятие, предоставящо обществени съобщителни мрежи или обществено достъпни електронни съобщителни услуги, по-специално продължаване на предоставянето на услугата в нарушение на разпоредбата на параграф 3 или издаване на фактурите след момента, в който предоставянето на услугата следва да бъде спряно, води до неизискуемост по отношение на потребителя на сумите, дължими поради предоставяне на услугата и отговорност за плащане на разноските за събиране на вземането.

11. Предходният параграф не се прилага за издаването на фактури след спиране на предоставянето на услугата, които се отнасят до действително предоставени услуги преди спирането и законните такси във връзка с предсрочното прекратяване на договора.

[…]“.

Декрет-закон № 56/2010

15 Съгласно член 1 от Декрет-закон № 56/2010:

„Настоящият акт определя ограничения за събиране на суми за доставката на услугата по деблокиране на оборудване, предназначено за достъп до електронни съобщителни услуги, както и за прекратяването на договора в срока на лоялност, като гарантира правата на ползвателите на електронни съобщения и насърчава по-добрата конкуренция в този сектор“.

16 Член 2, параграфи 2 и 3 от посочения декрет-закон предвиждат:

„2. В срока на лоялност е забранено получаването на каквато и да било насрещна престация на основание прекратяване на договора и деблокиране на оборудване в размер по-голям от:

a) 100 % от стойността на оборудването към датата на придобиването му или предоставянето му във владение без намалението, отстъпката или субсидията за първите шест месеца от този период, след приспадане на вече платената от абоната сума, както и на евентуално вземане на потребителя към оператора на мобилни съобщения;

b) 80 % от стойността на оборудването към датата на придобиването му или предоставянето му във владение без намалението, отстъпката или субсидията след първите шест месеца от този период, след приспадане на вече платената от абоната сума, както и на евентуално вземане на потребителя към оператора на мобилни съобщения;

c) 50 % от стойността на оборудването към датата на придобиването му или предоставянето му във владение без каквото и да било намаление, отстъпка или субсидия през последната година от срока на лоялност, след приспадане на вече платената от абоната сума, както и на евентуално вземане на потребителя към оператора на мобилни съобщения.

3. Забранява се получаването на каквато и да било насрещна престация, по-голяма от посочените в предходния параграф, като неустойка или компенсация за развалянето на договора в срока на лоялност“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

17 Vodafone — дружество, установено в Лисабон (Португалия), има предмет на дейност доставка на услуги в областта на електронните съобщения, стационарните телефонни услуги и достъпа до безжичен интернет.

18 В рамките на дейността си Vodafone сключва с клиентите си договори за доставка на услуги, някои от които предвиждат специални промоционални клаузи, обвързани с условия за лоялност на тези клиенти за предварително определен минимален срок (наричан по-нататък „срокът на лоялност“). По силата на тези клаузи клиентите се задължават да запазят договорни отношения с Vodafone, както и да използват предоставените от него стоки и услуги за този срок в замяна на изгодни търговски условия, по-специално по отношение на цената на сключените услуги.

19 Срокът на лоялност може да варира в зависимост от тези услуги. Целта му е да позволи на Vodafone да си възстанови част от инвестицията за оборудването и инфраструктурите, както и други разходи, като разходите за активиране на услугата и предоставените на клиентите специални предимства. Неспазването на срока на лоялност от клиентите по вина на тези клиенти води до заплащане на предвидените в договорите суми. Тези суми целят да окажат възпиращо въздействие върху неспазването на срока на лоялност от клиентите.

20 След изменението, внесено със Закон № 15/2016, считано от август 2016 г., на основание член 48 от Закона за електронните съобщения Vodafone определя дължимата сума при неспазване на срока на лоялност от клиентите, като се основава на изчисляването на предимствата, предоставени на тези клиенти в съответствие със сключените с тях договори, за които към датата на прекратяването на тези договори Vodafone все още не е получило обезщетение. В действителност съгласно националното право сумата, дължима при неспазване на срока на лоялност, се изчислява пропорционално на изтеклата част от срока на лоялност, въз основа на предимствата, предоставени на клиента по силата на договора, които се идентифицират и определят количествено в него. Тази сума не може да надвишава направените от Vodafone инсталационни и експлоатационни разходи.

21 За м. ноември 2016 г. Vodafone извършва обратно начисляване на ДДС въз основа на сумите, получени на основание неспазване на срока на лоялност (наричани по-нататък „разглежданите в главното производство суми“). Впоследствие на 13 октомври 2017 г. дружеството подава жалба по административен ред срещу акта за обратно начисляване на този данък, тъй като дружеството счита, че разглежданите в главното производство суми не подлежат на облагане с ДДС.

22 Тъй като тази жалба е отхвърлена от данъчния и митническия орган с решение от 8 януари 2018 г., Vodafone подава пред запитващата юрисдикция, а именно Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (Данъчен арбитражен съд (Административен арбитражен център), Португалия), жалба за установяване на незаконосъобразността на обратното начисляване на ДДС за разглежданите в главното производство суми за ноември 2016 г.

23 Производството пред посочената юрисдикция е спряно в очакване на приключването на делото, по което е постановено решение от 22 ноември 2018 г., MEO — Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942), и е възобновено на 28 ноември 2018 г.

24 Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (Данъчен арбитражен съд (Център за административен арбитраж) посочва най-напред, че предсрочното прекратяване на договорите представлява икономическа вреда за Vodafone, което явно личало, когато прекратяването е извършено в началото на изпълнението на договора и когато този оператор е предоставил на клиента промоционални предимства. Според запитващата юрисдикция наличието на вреда по отношение на посочения оператор следва да се предполага. Освен това от член 48, параграф 2, буква c) и от член 52-A, параграф 8 от Закона за електронните съобщения следвало, че прекратяването на договора в срока на лоялност е основание за изплащане на обезщетение, за да се „възстановят разходите, свързани със субсидирането на терминалите, инсталирането и активирането на услугата или други промоционални условия“. Следователно запитващата юрисдикция презумира, че Vodafone понася тези разходи и разглежданите в главното производство суми имат за предмет възстановяването им.

25 На следващо място, запитващата юрисдикция счита за установен факта, че срокът на лоялност като условие за достъп на клиента до изгодни търговски условия е от съществено значение, за да може Vodafone да си възстанови част от инвестицията, свързана с общите инфраструктури (мрежи, оборудване и инсталации), проучване на клиенти (търговски кампании и маркетинг, както и плащане на комисиони на партньорски организации), активиране на заявената услуга, предимствата, предоставени под формата на намаления или безплатни услуги, както и на необходимите разходи за инсталиране и закупуване на оборудване.

26 На последно място, що се отнася до необходимостта от отправяне на преюдициално запитване, предвид решение от 22 ноември 2018 г., MEO — Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942) запитващата юрисдикция посочва, от една страна, че разглежданите в главното производство суми и сумите, разглеждани в делото в основата на посоченото решение, се изчисляват различно.

27 От друга страна, в решението от 22 ноември 2018 г., Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942) Съдът, изглежда, отдава значение на факта, че по това дело е налице съответствие между платената за неспазване на срока на лоялност сума и сумата, която съответният оператор би получил през останалата част от този период, ако договорът не беше прекратен. Ето защо запитващата юрисдикция е счела за необходимо да отправи преюдициално запитване до Съда, за да се установи дали обстоятелството, че разглежданите в главното производство суми не съвпадат със сумите, които биха били платени през останалата част от срока на лоялност, ако договорът не е бил прекратен, е релевантно, за да се определи дали разглежданите в главното производство суми представляват възнаграждение за възмездна доставка на услуги, подлежаща на облагане с ДДС по смисъла на член 2, параграф 1, буква в) от Директивата за ДДС.

28 При тези обстоятелства Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (Данъчен арбитражен съд (Център за административен арбитраж) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 2, параграф 1, буква в), както и членове 9, 24, 72 и 73 от [Директивата за ДДС] да се тълкуват в смисъл, че е налице подлежащо на облагане с ДДС предоставяне на услуги в случаите, когато оператор на електронни съобщения начислява на свои бивши клиенти (на които е предоставил промоционални предимства, които могат да се изразяват в безплатни разходи за инсталация, активиране на услугата, преносимост, оборудване или специални тарифни условия срещу спазване на срок на лоялност, който не е спазен по тяхна вина) сума, която по закон не трябва да надвишава разходите, които доставчикът е направил

при инсталацията на операцията, и трябва да е пропорционална на предимството, което се предоставя на клиента, и която сума е посочена и количествено определена в сключения договор, като не може автоматично да съответства на стойността на предоставените услуги към датата на прекратяване на договора?

С оглед на посочените разпоредби изключва ли квалификацията на посочените суми като насрещна престация за доставка на услуги фактът, че тяхната изискуемост настъпва след прекратяване на договора, когато операторът вече не предоставя услуги и не е налице конкретно потребление след прекратяването на договора?

С оглед на посочените разпоредби следва ли да се изключи квалификацията на посочените суми като насрещна престация за доставка на услуги, поради това че операторът и бившите му клиенти поради законово задължение предварително са уговорили с договор при общи условия формулата за изчисляване на сумата, която ще се дължи от бившите клиенти при неспазване на срока на лоялност, определен в договора за предоставяне на услуги?

С оглед на посочените разпоредби следва ли да се изключи квалификацията на посочените суми като насрещна престация за доставка на услуги, когато въпросната сума не съответства на сумата, която операторът би получил през остатъка от срока на лоялност, ако договорът не беше прекратен?“.

По преюдициалните въпроси

29 С въпросите си, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 2, параграф 1, буква в) от Директивата за ДДС трябва да се тълкува в смисъл, че сумите, събирани от икономически оператор при предсрочно прекратяване по вина на клиента на договор за доставка на услуги, предвиждащ спазването на срок на лоялност, в замяна на предоставянето на изгодни търговски условия на този клиент, трябва да се считат за възнаграждение за възмездна доставка на услуги по смисъла на тази разпоредба.

30 В това отношение следва да се припомни, че съгласно член 2, параграф 1, буква в) от Директивата за ДДС, който определя приложното поле на ДДС, на облагане с този данък подлежи възмездната доставка на услуги на територията на държава членка от данъчнозадължено лице, действащо в това си качество.

31 Доставката на услуги е извършена „възмездно“ по смисъла на тази разпоредба само ако между доставчика и получателя съществува правоотношение, в рамките на което се разменят насрещни престации, като полученото от доставчика възнаграждение представлява действителната равностойност на определяема услуга, предоставена на получателя. Случаят е такъв, ако съществува пряка връзка между извършената услуга и получената ѝ равностойност (решение от 22 ноември 2018 г., MEO — Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, т. 39 и цитираната съдебна практика).

32 Що се отнася до пряката връзка между предоставената на получателя услуга и получената действителна равностойност, Съдът е постановил, че в замяна на цената, платена при сключването на договор за предоставянето на услуга, клиентът получава произтичащо от това право да се ползва от изпълнение на задълженията по договора, независимо дали ще упражни това право. Следователно доставчикът предоставя услугата от момента, в който позволява на клиента да се ползва от нея, поради което фактът, че клиентът не е упражнил посоченото право, не се отразява на наличието на посочената по-горе пряка връзка (вж. в този смисъл решение от 22 ноември 2018 г., MEO — Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, т. 40 и цитираната съдебна практика).

33 В това отношение Съдът е постановил, че предварително определена сума, получавана от икономически оператор при предсрочно прекратяване по вина на негов клиент на договор за предоставяне на услуги с предвиден минимален срок на обвързаност и съответстваща на сумата, която операторът е щял да получи през останалата част на посочения срок, ако договорът не беше прекратен, следва да се приеме за възнаграждение за извършена възмездно доставка на услуги, което поради това се облага с ДДС, въпреки че такова прекратяване предполага дезактивиране на продуктите и услугите, предвидени в договора, преди изтичането на договорения минимален срок на обвързаност (вж. в този смисъл решения от 22 ноември 2018 г., MEO — Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, т. 12, 45 и 57 и от 3 юли 2019 г., UniCredit Leasing, C-242/18, EU:C:2019:558, т. 70).

34 В случая следва да се отбележи, че съгласно предоставените от запитващата юрисдикция данни разглежданите в главното производство суми се изчисляват по формула, определена с договор, при спазване на предвидените в националното право условия. От тези данни следва, че тези суми не могат да надвишават разходите, направени от доставчика на услуги в рамките на експлоатацията на тези услуги, и трябва да бъдат пропорционални на предимството, предоставено на клиента, което е идентифицирано и количествено установено в сключения с този доставчик договор. Така посочените суми не съответстват автоматично нито на стойността на неизтеклите престации към датата на прекратяване на договора, нито на сумите, които доставчикът би получил през останалата част от срока на лоялност, ако договорът не бъде прекратен.

35 На първо място, следва да се приеме, че при посочените в предходната точка условия в замяна на сумата, която плаща на Vodafone, клиентът има право да получи от страна на оператора изпълнение на задълженията, произтичащи от договора за предоставяне на услуги, дори ако клиентът не желае или не може да упражни това право по своя вина.

36 Всъщност в случая Vodafone позволява на клиента да ползва тази услуга по смисъла на съдебната практика, цитирана в точка 32 от настоящото решение, и доставката на посочената услуга се преустановява не по негова вина.

37 От една страна, Vodafone се задължава да предоставя на клиентите си услугите, договорени в сключените с тях договори и при определените в тези договори условия. От друга страна, клиентите се задължават да заплатят предвидените в посочените договори месечни вноски, както и евентуално дължимите суми, в случай че тези договори бъдат прекратени преди изтичане на срока на лоялност по тяхна вина.

38 В този контекст, както уточнява запитващата юрисдикция, тези суми съответстват на възстановяването на част от разходите, свързани с предоставянето на услугите, които операторът им е предоставил и които клиентите са се задължили да възстановят в при такова прекратяване.

39 Следователно посочените суми трябва да се считат за част от цената на услугата, която доставчикът се е задължил да предостави на клиентите, която се включва в цената на месечните вноски, ако клиентите не спазят срока на лоялност. При тези условия предметът на тези суми е аналогичен с този на месечните вноски, които по принцип биха били дължими, ако клиентите не бяха получили търговските предимства, с които е обвързано спазването на този срок на лоялност.

40 Ето защо следва да се приеме, че от гледна точка на икономическата действителност, която е основен критерий при прилагане на общата система на ДДС, сумата, дължима при предварително прекратяване на договора, цели да гарантира на икономическия оператор

минимално договорно възнаграждение за предоставената услуга (вж. в този смисъл решение от 22 ноември 2018 г., MEO — Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, т. 61).

41 Следователно, както изтъкват в становищата си португалското и ирландското правителство и Европейската комисия, при положение че клиентите не спазят посочения срок на лоялност, предоставянето на услуги трябва да се счита за осъществено, тъй като на посочените клиенти е дадена възможност да се ползват от тези услуги.

42 При тези условия разглежданите в главното производство суми трябва да се считат за част от възнаграждението, което този оператор получава за посочените услуги. В това отношение е без значение, че за разлика от сумите, разглеждани в делото в основата на решение от 22 ноември 2018 г., MEO — Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942), разглежданите в главното производство суми не позволяват на Vodafone да получи същите приходи като тези, които би получило, ако клиентът не беше прекратил договора предсрочно.

43 Второ, що се отнася до условието, произтичащо от припомнената в точка 31 от настоящото решение съдебна практика, според което платените суми трябва да представляват действителна насрещна престация за услуга, която може да бъде индивидуализирана, следва да се отбележи, че както предоставяната услуга, така и насрещната престация за правото да се ползва тази услуга се определят при сключването на договора между Vodafone и неговите клиенти. По-специално от предоставените от запитващата юрисдикция данни е видно, че насрещната престация за услугата се определя съгласно ясно установени критерии, в които се уточняват както месечните вноски, така и начинът на изчисляване на сумата при предсрочно прекратяване.

44 Ето защо платената от клиента насрещна престация не е нито безвъзмездна и произволна (вж. в този смисъл решение от 3 март 1994 г., Tolsma, C-16/93, EU:C:1994:80, т. 19), нито трудно определяема в количествено отношение и несигурна (вж. в този смисъл решение от 10 ноември 2016 г., Baštová, C-432/15, EU:C:2016:855, т. 35).

45 Обратно на твърдяното от Vodafone тази сума не се приравнява и на плащане, наложено със закон по смисъла на решение от 8 март 1988 г., Apple и Pear Development Council (102/86, EU:C:1988:120) или целящо обезщетяване на оператора за прекратяването на договора от клиента по смисъла на решение от 18 юли 2007 г., Société thermale d'Eugénie-les-Bains (C-277/05, EU:C:2007:440).

46 Всъщност, от една страна, макар изчисляването на посочената сума да е уредено от законови и подзаконови разпоредби, все пак е безспорно, че плащането ѝ се извършва в рамките на правоотношение, характеризиращо се с размяна на взаимни престации между доставчика на услуги и неговия клиент, и че в този контекст това плащане представлява договорно задължение за последния.

47 От друга страна, що се отнася до довода на Vodafone, че сумата, дължима за неспазване на срока на лоялност, е сходна с обезщетение за претърпените от дружеството вреди, на първо място, следва да се отбележи, че този довод е в разрез с реалността на разглежданото в главното производство национално право, доколкото съгласно това право, което следва да се провери от запитващата юрисдикция, операторът не е в състояние да възложи на клиента плащането на суми като обезщетение за вреди или като компенсация при предсрочно прекратяване на договора.

48 На второ място, посоченият довод не може да бъде приет и с оглед на икономическата действителност на разглежданите в главното производство сделки.

49 Всъщност в контекста на икономически подход операторът определя цената на услугата и месечните вноски предвид себестойността на тази услуга и минималния срок на обвързване с договора. Както се отбелязва в точка 39 от настоящото решение, дължимата сума при предсрочно прекратяване трябва да се счита за неразделна част от цената, която клиентът се е задължил да плати за изпълнението на договорните задължения от доставчика.

50 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставените преюдициални въпроси следва да се отговори, че член 2, параграф 1, буква в) от Директивата за ДДС трябва да се тълкува в смисъл, че сумите, събирани от икономически оператор при предсрочно прекратяване по вина на клиента на договор за доставка на услуги, предвиждащ спазването на срок на лоялност, в замяна на предоставянето на изгодни търговски условия на този клиент, трябва да се считат за възнаграждение за възмездна доставка на услуги по смисъла на тази разпоредба.

По съдебните разноски

51 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (девети състав) реши:

Член 2, параграф 1, буква в) от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност трябва да се тълкува в смисъл, че сумите, събирани от икономически оператор при предсрочно прекратяване по вина на клиента на договор за доставка на услуги, предвиждащ спазването на срок на лоялност, в замяна на предоставянето на изгодни търговски условия на този клиент, трябва да се считат за възнаграждение за възмездна доставка на услуги по смисъла на тази разпоредба.

Подписи